

Българите в Северното Причерноморие

ИЗСЛЕДВАНИЯ И МАТЕРИАЛИ

ТОМСЕДМИ

ПЕСЕННИЯТ ФОЛКЛОР, МУЗИКАЛНОТО ВЪЗПИТАНИЕ И НАЦИОНАЛНАТА ИДЕНТИЧНОСТ НА БЪЛГАРИТЕ, ЖИВЕЕЩИ В ЮЖНА МОЛДОВА

Яна Янкова

Интересът към историята, бита и фолклора на българите в Бесарабия възниква още със заселването им по тези места. Първоначално сведения за тях са събирани от страна на руската дипломация, държавната администрация и църковната власт с цел информация за историята, грамотността, нравствеността и религиозните вярвания на българите в колонии. Във втората половина на XIX век в проучванията се включват учители, църковни служители и учени, занимаващи се с история и статистика, както и раждащите се по това време научни общества в Санкт Петербург и Одеса. Техните изследвания засягат и етнографията на българите и допринасят за обогатяването, задълбочаването и систематизирането на събраното за тях. С този период са свързани изследванията на Ю. Венелин и акад. Державин, както и имената на българите, чийто живот и дейност са свързани с българските колонии в Русия - Г. Раковски, Л. Каравелов, В. Чолаков, Ц. Гинчев¹. Първите изследвания и запаси на песенния фолклор на българите са дело на Юрий Венелин, Иван Тодоров ("Български народни песни на българите в Русия", Ловеч, 1903 г.), полк. Георги Янков ("Български народни песни", Пловдив, 1908 г.), А. В. Върбански ("Пенсите на бердянските българи", Ногайск, 1910 г.), акад. Державин ("Болгарские колонии в России", т. I и II, 1914, 1915 г.). Всички посочени автори поддържат тезата, че българите, населяващи южните руски колонии, са запазили напълно своята национална и културна идентичност в новите условия на живот.

"Последвалите неколкостепенни смени на чужди национално-политически режими (1918 – 1940 г. под румънска власт; 1940 – 1941 г. – съветска окупация; 1941 – 1944 г. – румънска военна окупация; 1944 – 1991 г. – съветско управление), възходът на национализма, авторитаризма и тоталитаризма, определят крайно неблагоприятната среда, в която съществува българската общност в Бесарабия през XX век"². Тя губи стопанския и културния си облик от предходното столетие, проявява пасивност и регионално приспособяване вследствие на етно-културната асимилация от страна на съответната власт. Идеята за равенство и еднакъв жизнен стандарт в периода на изграждане на социалистическото общество в бившия Съветски съюз "довежда до обезличаване на българската национална традиция, бит и мироглед"³. Изследвания на фолклора през този период са правили: Ал. Бурмов – "Преселването на българите от Бесарабия в Таврия"

(1936 г.), където са включени и 11 народни песни; М. Лефаров – “Сборник с български народни песни” (1939 г.); М. П. Гайдай (1925 г.); К. В. Квитка (1930 г.) – сбирка от 117 български народни песни; Д. Христов; Иван Качулев; Стоян Петров. Най-значимо по обем, съдържание и стойност е изследването на бесарабския песенен фолклор на проф. д-р Николай Кауфман, на което ще спрем вниманието си по-късно. Бесарабският песенен фолклор в Молдовската и Украинската част се разглежда в цялост, без да се отчитат геополитическите и етно-културните особености в двете републики, а в разцвета на съветската власт фолклорът на бесарабските българи се определя като част от фолклора на многонационалния съветски народ: “потомците на старите преселници ... с гордост носят званието гражданин на СССР”; “българските младежи завършват университети в Киев, Москва, Ленинград и се връщат в родните села, за да донесат една по-висока, нова, съветска култура”⁴. Всичко това оказва пагубно влияние върху песенния фолклор на българите.

Във връзка с демократизацията на обществените процеси в бившия Съветски съюз, както и в България, след 1989 г. нараства интересът на самото българско население в Молдова към езика, историята и духовните ценности на дедите му. В 1990 г. е създаден отдел по българистика в Молдовската академия на науките, което разкрива нови хоризонти за проучване на историята, културата и в частност на фолклора на българската общност. В резултат на това в последното десетилетие са издадени много материали, разглеждащи съдбата на българското население най-вече в исторически и по-рядко в лингвистичен аспект. Голяма част от техните автори считат, че българите в Бесарабия са запазили националната си идентичност и самосъзнание и основните черти на фолклора и традициите си в условията на русифициране на езика и културното влияние при съжителството с други етно-национални групи – молдовани, гагаузи, украинци – Л. В. Маркова⁵, С. З. Новаков⁶, Е. Г. Беянина⁶, А. Кавалов⁷, Вл. Демирев⁸, П. Стоянов⁹. Рядко се четат завоалирани намеци за асимилация на българското население от страна на официалната власт или на съвместно живеещите с тях етнически групи, а още по-рядко за това се говори смело и открито – А. Кострова³, Николай Тодоров¹⁰, И. Грек¹¹. За съжаление в този период (след 1990 г.) публикациите, свързани с песенния фолклор на бесарабските българи, отразяват само текстове на народни песни, визират песенното творчество на едно селище или на един информатор, напр. П. Стоянов – “333 песни на Елена Янкова”¹², а в повечето случаи представляват сравнителна характеристика на песни от определено селище в Молдова и селището-майка в прародината, напр. В. Кондов – “Из песенното богатство на Нови Пазар (НРБ) и Таракия (МССР)”¹³; Вл. Демирев – “Преселението на фолклорните мотиви”¹⁴ и др. Предполагаме, че отсъствието на нотен запис на мелодиите в повечето проучвания се дължи на липсата на професионално подготвени фолклористи и музиковеци, работещи в тази област.

Не трябва да пренебрегваме факта, че голяма част от публикациите са в академични издания и са достойни на тесен кръг хора, интересувани се от проблемите на малцинствата, живеещи в Молдова. Този интелектуален кръг е съсредоточен в столицата, което още повече академизира разглежданата проблематика, поради отсъствието на живи контакти с реалността на Юга. Информацията, която достига до масите, се получава чрез периодичен печат (вестници и списания), рядко достигащ до южните селища на Молдова. Приповдигнато-емоционалният стил и липсата на задълбоченост на такива публикации

допринасят от една страна за повишаване на националното самочувствие на населението, а от друга страна – до туширане на стремежа за съхраняване на местното фолклорно-песенно богатство.

Основен източник на информация за песните на бесарабските българи остава колосалният по обем, съдържание и стойност изследователски труд на проф. д-р Николай Кауфман “Народни песни на българите от Украйна и Молдовска ССР”. Сборникът съдържа 2284 песни, разположени в два тома, класифицирани според жанра в шест групи: трудови, седенкарски, обичайни, трапезни, хороводни, градски. Отчитайки фундаменталното значение на труда на проф. Кауфман за изучаването на песенното творчество на бесарабските българи, а и за фолклористиката като наука, ще отбележим, че авторът е провел събирателската дейност преди около 30 години и материалът е публикуван (1982 г.) в период, в който да се говори открито за проблемите на бесарабските българи е било невъзможно както в Молдовската съветска република, така и в България.

Казаното до тук поражда мисли за днешното състояние на песенната традиция сред младото поколение бесарабски българи в съвременните исторически, политически и културни условия в Република Молдова.

Песенното творчество е голямото духовно богатство на нацията, създавано през вековете и отлежало в народната памет. То е живият мост между миналото, настоящето и бъдещето. Своеобразната устойчивост на народната култура се гради на традицията, т. е. механизма на приемствеността в поколенията, осъществяваща се чрез общността, семейството, училището. Тези три фактора се променят във времето в зависимост от историко-политическите и социо-културните условия.

Българите, заселени в Буджакската степ, са най-вече със селски произход, а числеността на преселниците-граждани е нищожна. Условията на живот и труд и възможността да живеят компактно спомагат за запазване на общността с този облик повече от столетие (по преброяване от 1897 г. градското население е само 8 %). Поради своеобразната “затвореност” на селото социалните контакти и семейните бракове се осъществяват вътре в общността. Език на общуване е българският, нещо повече, до края на XIX в. в повечето български села в колонии съществуват първоначални училища, в които се изучава родният език¹⁴. Известно е, че ритуалът е основен стил на живот в селската общност, което обуславя строгото спазване на календарно-семеината обредност, в която българската народна песен има приоритетно присъствие. Така посочените условия обясняват “консервирането” на българската народна песен и националните фолклорни традиции в Бесарабия за повече от столетие.

Последвалите политически катаклизми довеждат до негативни промени в общността, семейството и училището и в голяма степен разрушават националните традиции. Селото постепенно променя облика си. Българското население “се адаптира” към новите кооперативни стопанства и съвместното съжителство с други националности, докато придобие характеристиката “съветски хора”. Еднородната стопанска и социална структура на селата по времето на СССР довежда до прекъсване на търговските, социалните и културните контакти между българите в различни села. Прогресивно нарастват смесените бракове. Основен език на общуване е руският – роден език не се изучава. Българската народна песен се пее малко, най-вече от старите хора. В обстойния увод към “Народни песни на българите от Украинска и Молдовска ССР” проф. Кауфман

отразява западането на повечето жанрове народни песни – трудови, обредни, седенкарски, сватбени. Друго доказателство за това е броят на информаторите в публикувания материал (Тараклия – 5, Твърдица – 9, Кортен – 3, Валя Пержей – 2, Кайраклия – 0) и тяхната възраст (по време на изследването 1969 – 1971 г. от 40 – 70 г., сега – от 70 – 100 г.).

В редица публикации от съветско време се посочва, че в Бесарабия (в това число и Южна Молдова) е недостатъчно развита културата на българите, липсват национално-ориентирани средства за масова информация, както и професионално подготвени кадри, които да работят за запазването на националното фолклорно наследство.

След 1990 г. започва усилено да се говори за духовно възраждане на българското население в Молдова чрез връщане на националните фолклорни традиции. Не е тайна, че ролята на общността, семейството и училището за съхраняване на българската народна песен е занижена до крайност. Днешният вид на селото е съвършено променен – упадъкът на селските стопанства и кооперативи и зараждащата се пазарна икономика довеждат до интензивни демографски промени (при последното преброяване от 1989 г. българското население, живеещо в градовете, вече е 48 %), т. е. значителна част от селското население скъсва връзката със селото, селскостопанския труд, народните традиции¹⁵. Голямото количество смесени бракове е още една причина за това. Все още се празнуват селски и семейни празници (сбор на селото, храмов празник, Лазаровден, Сирни заговезни (Масленица), сватби, кръщение и др.), но там не звучи оная сладка народна песен, която навлиза дълбоко в душата ти и напомня кой си и отгде си дошъл.

Във всяко българско село в Южна Молдова (Твърдица, Кортен, Валя Пержей, Кайраклия, гр. Тараклия) има две-три сватбарски групи (в Тараклия те са пет), които се състоят от двама свирачи и една певица, предимно млади хора. Нито една от групите не използва типичните български инструменти – кавал, гайда, гъдулка, тамбура. В състава на “оркестъра” се включват, акордеон, кларинет, тромпет, синтезатор и все по-рядко тъпан. При личните наблюдения и разговори с голяма част (70 %) от действащите музикални “групи” в посочените селища установяваме, че репертоарът им е много сходен и съдържа руски (56 %), молдовски (20 %) и български (24 %, от които 15 % естрадни и 9 % народни) песни.

Тежката икономическа криза, в която се намира Молдова, довежда до постепенно изчезване на самодейните певчески колективи в училищата и културните домове, които известно време са били разпространители и продължители на българските певчески традиции. В селата Кортен, Валя Пержей и Кайраклия училищни групи няма. В Кортен и Кайраклия има женски народни хорове, които не функционират постоянно. В Тараклия и Твърдица училищни вокални групи се сформират стихийно за определено мероприятие. Постоянно действащи вокални формации има в Педагогически колеж – Тараклия, Дом за детско творчество – Тараклия, Школа по изкуствата и Музикален колеж в Твърдица. Всички те се ръководят от български преподаватели, работещи там по договор между МОН – България и МОН – Р Молдова.

Прекрати дейността си така нареченият “професионален”, а всъщност самодееен, но единствен по рода си в Южна Молдова Ансамбъл за български народни песни и танци “Родолюбие” в гр. Тараклия.

Културният обмен на вокални фолклорни колективи между българите в Молдова и България е слаб, поради което няма съществен принос във възраждането на песенната

традиция. За последен път български фолклорни групи или ансамбли са гостували: в с. Кайраклия – 1994 г. – Фолклорен ансамбъл от Нови Пазар; в с. Валя Пержей – 1994 г. – Ансамбъл за народни песни от Сливен; в гр. Тараклия и в с. Кортен – 1997 г. – Македонски ансамбъл “Гоце Делчев” – Варна; в с. Твърдица – м. май 1999 г. – Детски фолклорен ансамбъл от София.

Единственото предаване на български език по Националната молдовска телевизия – “Буджакска вълна”, е в продължение на 25 минути през седмица, в които не може да се отразят горещите проблеми на националното малцинство, камо ли да играе роля на разпространител на песенния фолклор на бесарабските българи. За изминалия двегодишен период на работа в Тараклия съм свидетел на четири записа на фолклорни изпълнения на деца и студенти от екип на “Буджакска вълна”. Само един от тях бе излъчен (и то три месеца по-късно) – участието на Етно-фолклорен ансамбъл “Южняче” при Дом за детско творчество – Тараклия с художествен ръководител Георги Янков в Гала-концерт на лауреатите на Републикански великденски фестивал.

Местното радио и телевизионни центрове (Тараклия, Твърдица, Валя Пержей) предават емисиите си на руски език и не включват в тях български народни песни.

Читалище “Олимпий Панов” в гр. Тараклия (единственото българско читалище в Молдова) организира концерти по случай традиционни празници: Трифон Зарезан, Масленица, Великден, Димитровден; честване на бележити дати: 3 март, 24 май, 1 ноември; ежегодно провежда конкурс “Майчина песен”, който в началото е бил фолклорен, а след това е трансформиран в конкурс за детска песен. В посочените мероприятия преобладава руско звучене, българските песни (народни, детски и съвременни) се подготвят предимно от нас, българските преподаватели. Местните учители и ръководители твърдят, че нямат подходящ материал, но рядко търсят методическа помощ.

Наблюденията върху дейността на културните организации и върху масовата педагогическа практика показват, че младото поколение не проявява интерес към българските национални празници и не приема българската народна песен като художествена ценност, защото не я познава и не я оценява като социално-художествен опит. Така описаната обществена картина в българските селища в Южна Молдова ни дава основание за печална констатация: **старото поколение си отива, а новото няма от къде да научи българската народна песен.** Този факт се потвърждава от проведеното проучване сред ученици и учители от посочените селища: Тараклия, Кортен, Твърдица, Валя Пержей, Кайраклия. В тях преобладава българско население (Тараклия – 75 %; Валя Пержей – 77,3 %; Кайраклия – 89,3 %, Твърдица и Кортен – 93,6 %), което предполага по-добри условия за съхраняване на националното фолклорно наследство, отколкото в селата със смесено население, в които българите са малцинство. Анкетата обхваща 27 учители по музика, директори на училища и домове на културата и 1386 ученици, които представляват 96,5 % от общия брой на учениците от V – IX клас в посочените селища.

85 % от анкетиранияте посочват, че харесват българската песен, като под българска народна песен разбират всяка песен с български текст, изключвайки белега музикална интонация и жанр.

Само 6 % от учениците могат да изпеят българска народна песен. Написаните заглавия и направените аудиозаписи на повечето от песните показват, че са научени от възрастни хора – текстовете са диалектни, звученето е типично тракийско.

23 % посочват, че в семействата им пеят народни песни, в повечето случаи бабите, много по-рядко майките и бащите. В 77 % от семействата изобщо не се пеят български народни песни.

78 % от анкетираните ученици не познават българските народни инструменти, 22 % познават само някои от тях (посочват един или два инструмента, обикновено гайда, гъдулка, по-рядко кавал, нито един не посочва тамбура).

Има съществена разлика в отговорите на учениците, чийто учител по музика е от български произход, и тези на учениците с учител от друга националност. Например в Средно училище № 4 в гр. Тараклия, където учителката е рускоезична, 100 % от анкетираните посочват, че не знаят български песни, 100 % не пеят български песни, 97 % не познават българските народни инструменти в училище, нито един ученик не може да изпее българска народна песен.

Не бихме могли да говорим за културно развитие на нацията, ако пренебрегнем връзките на съвременното поколение с традициите на миналото. Затова, водени от мисълта за утрешния ден, ДНЕС трябва да помогнем на децата – нашето бъдеще, да преоткрият чрез песенния фолклор онова усещане, което българинът е носил векове наред. Днес въпросът за издирване на песните на дедите ни вече не е актуален, днес стои въпросът как да възродим песента на бесарабските българи, която е част от българския национален фолклор, как да дадем живот на вече откритите, но консервирани в научните томове или в недешефрирани още записи на песните и свирните на този край.

Според проф. Светла Захариева “натрапената ценност престава да бъде ценност”, тя е само любопитна информация и само личното и дълбоко възлнуващо преживяване остава трайни следи в човешкото съзнание. “За да стане детето ценител, то трябва първо да бъде изпълнител, да се докосне до естетическите ценности и красота, които носи народната песен”¹⁶. В ранната училищна възраст децата нямат определен вкус и критерий към музикалните явления, тяхното формиране става под влияние на звучащата среда. Чрез слушане и живо изпълнение на народни песни от различни краища на прародината, а също и от района, в който живеят, учениците успешно биха овладели и осъзнали характерните особености на българския фолклор, неговото многообразие във фолклорните области, специфичната интонация и мелодика, особената ритмика, изразена в неравноделните размери, типичните български народни инструменти и т. н.

Следователно интересът и любовта към народната музика трябва да се възпитава, а за целта е необходимо народната песен да се заложи в задължителните учебни програми по музика.

В последното десетилетие местната интелигенция усилено работи по проблемите на обучението по български език и литература и постиженията в това направление са завидни. Обучението по музика (на български език) остава встрани от погледа на научните работници и педагогическите колективи, които работят в областта на образованието на децата от българска националност. Не се оценява ролята на музикалното възпитание за формиране на националното самосъзнание, за подпомагане на обучението по роден език и история, за повишаване на общата естетическа и художествена култура на младото поколение. Училището в съвременните многонационални културни и езикови условия в Молдова има много проблеми, но един от най-острите е музикалното възпитание на българите.

През настоящата 1999 г. в МОН – Р. Молдова обсъжда и подготвя внедряването на т. нар. “курикулум” по всички учебни дисциплини, който представлява комплекса от знания, умения и навици, които учениците трябва да придобият по съответния предмет в течение на учебната година. Предстои изготвяне на учебни програми, учебници и учебни пособия, съответстващи на курикулума по музика, който официално регламентира 50 % учебно съдържание на български език с музикални образци от българския фолклор и творчеството на българските композитори. Приоритетното присъствие на българската народна песен в тези учебни програми е от особено голямо значение за запазване на националната идентичност на българите от идните поколения. Учебниците и учебните пособия по музика трябва да осигурят “съживяването” на фолклора в неговата цялост чрез “селската музика – многообразна и съвършена в своите форми, тя представлява идеален източник на музикално възраждане” (Бела Барток). Докосването до нравствено-естетическите ценности чрез връзката с фолклорната култура на нацията лежи в основата на съвременните концепции за музикално възпитание. По отношение на използването на народната песен в масовото музикално възпитание българското училище има дългогодишен опит и изградени традиции. Включването на български музикални педагози в бъдещите авторски колективи на новите учебни програми и учебници би допринесло много при подбора на подходящ и стойностен музикален материал в съответствие със специфичните възрастови особености на децата и с по-горе описаната музикална и обществено-културна действителност в българските селища в Молдова, тъй като липсват местни национално ориентирани и професионално подготвени кадри, работещи в областта на музикалната педагогика, музикознанието и фолклористиката. В момента 82 % от учениците в българските селища в Южна Молдова не ползват никакви учебници по музика, което се оказва практика при обучението на редица поколения, 18 % работят с руски учебници, издавани в периода 1960 – 1964 г., и само класовете с преподаване на български език работят с български учебници по музика (в Тараклия те са 2, във Валя Пержей – 3, в Кишинев – 1).

Но дори и безупречно съчинена програма, подсигурана със съответстващ учебник, не би изпълнила целите и задачите на музикалното възпитание в разглежданата насока, ако учителят по музика не е носител на фолклора, защото художественото преживяване, което търсим при съприкосновението с народната песен, е творчески акт в момента на общуване с музиката. От педагогическото и професионално майсторство на учителя зависи дали детето (ученикът) ще усети очарованието на народната мелодия, дали ще вникне в народната мъдрост и атмосфера, вплетени в текста, дали с краката и тялото си ще усети ритъма и настроението в народния танц, дали ще види в българската шевица на народната носия багрите на природата, дали ще навлезе в необятния свят от звукове и багри.

В проведените методически сбирки, консултации и разговори учителите по музика в района проявяват желание да работят върху изучаването на българския фолклор, но споделят своята неинформираност и липса на музикален и технически материал.

В тази връзка считаме за наложително организирането на разнообразни квалификационни форми на работа с учителите по музика, които да осигурят необходимата подготовка, без да се чака издаването на учебниците, което е дълъг период.

Виждаме реална възможност за провеждането на такива мероприятия чрез

действието на Районното управление на образованието в Тараклия с помощта и прякото участие на квалифицираните български преподаватели по методика на музикалното възпитание в Педагогическия колеж – гр. Тараклия и по български народни инструменти в Музикалния колеж – с. Твърдица.

На Педагогическия колеж в гр. Тараклия е възложена задача да подготвя учители (в това число и музикални педагози), които да задоволяват необходимостта от такива в българските селища в Молдова. Учебните планове и програми, по които се осъществява обучението, дават възможности за успешни занимания по отношение на българския национален фолклор, но резултатите от работата в тази насока по наше мнение не са задоволителни по следните причини:

1. Голяма част от преподавателите (8 от всичко 10) нямат необходимите образователен ценз, професионална (инструментална и методическа) квалификация и българска национална ориентация;

2. Подборът на студентите е некачествен и не изисква български национален произход на кандидатите;

3. Материално-техническата база е стара, похабена и не допринася за ефективност в учебния процес;

4. Методическата музикална литература е в незадоволително количество;

5. Лекциите и семинарните упражнения по методика на музикалното възпитание се водят на български език според съвременните изисквания за осъществяване на масовото музикално възпитание, а педагогическата практика по музика се провежда на руски език, по програмата на Дм. Кабалеvски от 1982 г., работейки с руски учебници от 1960 – 1964 г.

Музикалният колеж в с. Твърдица е единственото в Молдова учебно заведение за българска народна музика и танци. Заслугата на Стефан Стоянов (основател и първи директор на колежа) за създаването и утвърждаването му като център на българското национално изкуство в Бесарабия е от историческо значение не само за учебното заведение и селото, а и за цялата българска общност и неговата неотдавнашна кончина е голяма загуба за бесарабската интелигенция.

В колежа се подготвят специалисти в четири направления: изпълнител на народни инструменти, ръководител на народен оркестър, хореограф и преподавател в детска музикална школа. За качеството в подготовката им допринася обстоятелството, че всички специални предмети се преподават от квалифицирани български преподаватели.

За съжаление все още не може да се каже, че учебното заведение е разпространител на българския фолклор, защото:

1. Количеството на завършващите специалисти засега не покрива нуждите в района;

2. В днешната реалност липсва мотивация у тези млади хора да работят в българските села;

3. Липсата на финансови възможности и комуникации между българите в различни селища не позволява осъществяването на културен обмен – концерти, методическа помощ на студенти и преподаватели.

Българските учебни заведения в Молдова не контактуват помежду си, което до голяма степен пречи на развитието им и омаловажава труда на учениците, студентите и преподавателите.

Въпреки това българската общественост възлага големи надежди на двата колежа за производство на кадри, които отговорно и професионално ще работят за продължаване на музикалните традиции на своя народ.

Днес не може да се разчита на съзливо-сентиментално съжаление по “изчезващия фолклор”. В сложните съвременни условия въпросът за националното самосъзнание на българина придобива глобално идеологическо и политическо значение. Настоящият момент изисква разумни, целесъобразни, творчески, но и решителни мерки на противодействие на неизбежните процеси в многонационалното общество в Молдова и на техните негативни последици.

Резултатите от проведеното проучване сред учениците и учителите в посочения регион и споделените лични наблюдения и впечатления, натрупани в двегодишния период на работа като преподавател по музикални дисциплини в Педагогическия колеж в гр. Тараклия, ръководител на Фолклорна вокална група към колежа и участник в музикалния живот на града, района и българската община в Молдова, ми послужиха за база при изготвяне на комплексна програма за музикално възпитание.

Целта, която преследва тази програма, е запазване на националното самосъзнание и идентичност на българите в Молдова чрез възраждане на народната песенна традиция.

Задачите в тази насока са:

1. Формиране на представа за тематичното, жанровото и интонационното богатство и разнообразие на традиционния фолклор чрез слушане и изпълнение на народни песни от различни области и жанрове;

2. Пробуждане на интерес към българския фолклор в неговата цялост чрез изучаване на детски игри, залъгалки, обредни танци, народни обичаи и др., съобразно с възрастта на обучаваните;

3. Изграждане на интонационно мислене, критерий и вкус към богатството на българската народна музика;

4. Запознаване с възможностите за претворяване на българския фолклор (и по-конкретно народната песен) в музикални произведения на професионални творци.

Програмата е насочена към различни групи от населението, имащи отношение към разглеждания проблем – деца, ученици, студенти, учители, ръководители на самодейни колективи в училища и домове на културата, редактори в радио и телевизионни центрове. За всяка от посочените групи се предлагат конкретни форми на работа, средства и пътища за решаване на поставените задачи, осъществяването на които би допринесло за връщането на народната песен в бита на съвременния българин, а чрез нея – за повишаване на националното му самочувствие и самосъзнание.

Българският фолклор е част от нашата история, изкуство и култура и като завоевание на нацията той вълнува всички ни. Обща е грижата да го възродим, да запазим българските обичаи и народно-изпълнителски традиции, обща е тревогата за неговата съдба. Дали в нашия объркан делник, във вихъра на социални и икономически проблеми не пропускаме последната възможност да запазим поне част от нашите корени, част от силата и мъдростта на българската народна песен? С възторг я пратихме в пределите на Космоса, а ще успеем ли с гордост да я пренесем в поколенията на идното XXI столетие?

Бележки

¹ Капацына, Е. В. Етнографическое изучение болгарского населения южных губерний России XIX – начала XX в. – В: Проблемы языка, истории и культуры болгарской диаспоры в Молдове и на Украине. Кишинев, 1993.

² Нягулов, Бл. Щрихи към портрета на етнонационалния елит на бесарабските българи. – В: История и култура болгар и гагаузов Молдовы и Украины. Кишинев, 1999.

³ Кострова, А. Бесарабска трагедия. – Век 21, София,

⁴ Кауфман, Н. Народни песни на българите в Украинска и Молдовска ССР. С., 1982, с. 9.

⁵ Маркова, Л. В. Эволюция этнической традиции болгарского населения Молдовы и Украины. – В: Страницы истории и этнографии болгар Молдовы и Украины. Кишинев, 1993.

⁶ Новаков, С. З., Белянина, Е. Г. Традиции бесарабских болгар и проблемы сохранения их идентичности. – В: Страницы истории и этнографии болгар Молдовы и Украины. Кишинев, 1993.

⁷ Кавалов, А. Календарни празници и обичаи в с. Твърдица (България) и с. Твърдица (Молдова). – В: История и култура болгар и гагаузов Молдовы и Украины. Кишинев, 1999.

⁸ Демирев, Вл. Преселението на фолклорните мотиви. – В: История и култура болгар и гагаузов Молдовы и Украины. Кишинев, 1999.

⁹ Стоянов, П. Български народни песни и хора от Южна Бесарабия. – Български фолклор, кн. 1, С., 1994.

¹⁰ Тодоров, Н. Българите в Бесарабия. – Славянски вестник, Септември 1994.

¹¹ Грек, И. Ф. Проблеми на национално-културното развитие на българите в Молдова. – Сб. Българите в Северното Причерномори. Изследвания и материали. Том пети. В. Търново, 1996.

¹² Стоянов, П. 333 народни песни Елены Янковой из Хасан Батоф (Бесарабия). – В: Проблемы языка, истории и культуры болгарской диаспоры в Молдове и на Украине. Кишинев, 1993.

¹³ Кондов, В. Из песенното богатство на Нови Пазар (НРБ) и Тараклия (МССР). – В: Сб. Проф. д-р Симеон Русакиев, С., 1986.

¹⁴ Челак, Е. Българското начално образование в Южна Бесарабия. – В: Българите в Северното Причерноморие. Изследвания и материали. Том четвърти. В. Търново, 1995.

¹⁵ Новаков, С. З., Белянина, Е. Г. Традиции бесарабских болгар..., с. 63.

¹⁶ Къшева, Д. Учителят по музика – носител на фолклора. – Учителят, музиката, децата. С., 1992, с. 135.